

400 év emléke.

(János Zsigmond fejedelem tiszteletére.)¹

Motto: »A facien neminem timemus.«
(Tordai fejedelmi Ház kapuján).

Jó Úristen! Tekints hozzánk mára,
Tündököljön szép napod sugára!
Úgyis olyan réges-régen vártunk,
Gyászba borult mi magyar világunk,
Csak bolyogtunk csüggedetten, árván,
Magas mennyből nagy kegyelmed várván
Rimánkodva szörnyű sorsunk végét,
Tékozolva szentek örökségét...
— Ám a Hitünk rendületlen állott,
Mormolgattuk, mint a Miatyánkot:
„Szemtől-szembe senkitől se félünk,
Az Úristen a mi erősségünk!”

* * *

Földön-égen semmi jel sincs arra,
Pirkad-e még hajnal a magyarra;
Kínjai az elevenbe vágnak...
Hármas csonkja őseink honának
Egybeforni nem tud s nem is akar,
Fönt és alant *öldöklő* zűrzavar...
Habra hab tör, zúg a tenger árja:
Kié legyen király koronája?

¹ János Zsigmond erdélyi fejedelem 1540 július 7-én született a budai Várban, mint Zápolya János és Izabella lengyel királyleány fia. Az unitárius egyház az ősz folyamán rendez nagyobb szabású ünnepet a Fejedelem tiszteletére, aki a párisi vérnász idején törvénybe iktatta a vallásszabadságot és az unitárius egyház létjogát is biztosította.

Nyúl feléje cselszövő és ellen ;
(Uram, segíts saját magunk ellen! —)
Nyúl feléje gyönges sarj, a Gyermekek,
Kit a múzsák büszkén ünnepelnek.

Jobbján jogar, balján aranyalma,
És mögötte — Szolimán hatalma.
Igy akarták odafönt az égben,
Hogy az Ifjú eszmetűzben égjen
S lángoljon, mint Hóreb csipkebokra,
Fényt derítve késő századokra ;
Lángoljon, de el ne hamvadozzon,
És hazánkra dicsőséget hozzon.
— Másutt dúljon szentségtörő ármány,
Vérkeresztes Tedeumot járván ;
Itt — szeliden zeng a szív akkordja,
Zeng örökkön fejedelmi Torda.

Ezerötszázhatvannyolcat írtak . . .
Az angyalok örömkönnyet sírtak,
— Az Úr nevét váltig magasztalván —
Hogy elhangzott János Zsigmond ajkán :
„Birodalmunk apraja és nagyja
Jézus tanát boldog hittel vallja.
Azt akarjuk : anyaszentegyháza
Írásokat híven magyarázza.
Szíve szavát hadd kövesse minden :
Dicsértessék az Egy Igaz Isten !
Ebben álljon legfőbb boldogsága :
Népek üdve, népek szabadsága !”

És csodásan, mintha Pümköst volna,
Mintha megint az a lélek szólna
Apostolok nyelvén a világnak :
— Hall a siket . . . A vakok meg látnak !
Kelet fája dúsan kivirágzik,
Koronáján napsugár pompázik ;
Balzsam árad édes illatában,
Gyógyulás a lombok sátorában.

Örökélet szent kapuja nyitva,
Színezüstje hétszer megtisztítva . . .
Zeng a lélek, diadalát zengi,
Törpe-gyáván meg ne oltsa senki.

Zengi-zúgja mind, valaki bátor,
Zengi-zúgja négyszáz prédikátor ;
Mennyi hőstett, mennyi jámbor szándék,
Megdicsőült mennyei ajándék ! . . .
— Négy nagy század harmatos emléke,
Szállj szívünkbe, szállj le, égi béke !
Könnyeinket igya fel a bánat,
Könnyeinkben szép szivárvány támad,
Isten házát glóriába vonja ;
Láncainkat koszorúba fonja . . .
S álmaink is mind valóra válnak :
Győzedelmi istenországának !

* * *

Jó Úristen ! Tekints hozzánk mára,
Tündököljön szép napod sugára !
Kálváriát nem hiába jártunk :
Máris dereng mi magyar világunk . . .
— Áll a Hitünk újra rendületlen,
János Zsigmond, vitéz fejedelmem !
Birodalmad apraja és nagyja
Jézus tanát boldog hittel vallja.
Hite mellett mindvégig megállott,
Mormolgatva, mint a Miatyánkot :
„Szemtől-szembe senkitől se félünk,
Az Úristen a mi örökségünk !“

Józan Miklós.

A keresztény egyházak feladata a mai válságos időkben.

Válságon valamely súlyos beteges állapotot értünk, amely állapot után két fordulat következhetik: vagy meghal a beteg vagy javulás áll be állapotában, ami után a beteg szervezet összeszedi magát s akárhányszor megerősödve és megfiatalodva kezd új életet. Ilyen válságos állapot nemcsak a testi, hanem a lelki világban, a politikában, az egyházban, az államban s egy egész kor szellemében előállhat.

Ha orvost hívatnak a válságos állapotban levő beteg ágyához, annak legelső feladata, hogy a betegség mibenlétét vagy orvosi nyelven szólva a diagnózist megállapítsa. A helyes diagnózis a legelső lépés a gyógykezeléshez. Nekünk is, ha korunk válságos állapotán segíteni akarunk s azt jó irányban akarjuk befolyásolni: akkor első feladatunk a diagnózis megállapítása.

Nem könnyű dolog egy kor szellemét meghatározni. Különösen annak, aki benne él a kort jellemző áramlatokban. Vagy egyoldalúság vagy elfogultság terelheti téves irányba ítélete meghozatalában. Mint a képeket, úgy a korokat is bizonyos távolságból nézve, ítéelhetjük meg helyesen. Azonban mégis a külső tünetek alapján következtetést vonhatunk a kor általános szellemére.

Melyek hát azok a külső tünetek, amelyek a mi korunkat különösen jellemzik?

A mai kor emberének lelke mindenk fölött az *anyaghoz* van forrva. Bár a tudomány már túlszárnyalta a materializmus korát s a lélek jogait és értékeit kész elismerni és méltányolni, de a mindennapi életben még mindig, sőt inkább, mint valaha, az anyag az a központ, mely körül gondolataink forognak s amelyhez cselekedeteink igazodnak. Itt nem csupán a pénz hatalmára gondolok, amely, mint a fény az éjszakai lepkéket, úgy vonza magához az embert, amelyért a mai kor gyermeke áruba bocsátja hitét, jellemét, becsületét, — föláldozza lelke nyugalmát, családi